
Zdravko Mlinar (toim.) (1992): *Globalization and Territorial Identities*. Avebury, Aldershot, 172 s.

Teoksella *Globalization and Territorial Identities* on yksi kiistaton ansio. Sen sisältämiä artikkeleita yhdistää pyrkimys nähdä globalisaatio monimuotoisempuna prosessina kuin suuressa osassa aihetta koskevaa keskustelua on ollut tapana.

Globalisaatio (maailmantalous, viestintävallankumous, tehokkaat liikennejärjestelyt jne.) ei kirjoittajien mukaan aiheuta ainoastaan yhdenmukaistumista. Paikallisen ja alueellisen tason merkitykset eivät välttämättä ainoastaan vähene, vaan ne voivat samalla myös uudistua ja tehostua. Globalisaatio tarkoittaa myös paikallisten ja alueellisten kiinnikkeiden sekä mahdollisuuksien uutta esiintuloa. Vaikutussuhteet eivät kulje ainoastaan ylhäältä alas ja suuremmasta pienempään, vaan kysymys on monimutkaisemmasta vuorovaikutusprosessista.

Teoksen pyrkimyksenä on tulkita muutamia ainakin näennäisesti ristiriitaisia ja toisiaan poissulkevia tendenssejä, jotka kuitenkin ovat samanaikaisesti havaittavissa. Tällaisina kehityssuuntina he pitävät esimerkiksi paikal-

lisyhteisöjen samanaikaista rappiota ja aseman uutta kostonumista; alueellisten kulttuurien tuhoutumista ja alue-
lojaliteetin henkiinheräämistä; kansallisen autonomian
kääntymistä tarpeettomaksi ja samalla sen uudistunutta paino-
arvoa; lisääntyneitä keskinäistä riippuvuutta ja hege-
monisten valtasuhteiden laajenemista sekä kulttuurista
homogenisoitumista eri alueiden välillä ja kasvavaa he-
terogenisoitumista näiden alueiden sisällä.

Kirjoittajien mukaan jo nämä paradoksit sinänsä ker-
toivat uuden teoreettisen otteen tarpeesta. Sulkeistamal-
la lausekkeiden toiset puolet on yhä mahdollista teore-
tisoida perinteisten mallien mukaan, mutta empiria ei
enää sovi näihin malleihin.

Uuden tarkastelukulman ja käsitteistön tarvetta kirjoit-
tajat pyrkivät myös tyydyttämään, kuvittelematta kyke-
nevänään saavuttamaan lopullisia muotoja. Osittain aiheen
asettamista vaikeuksista, osittain eri kirjoittajien käyttä-
mistä eri käsitteistä ja eri painotuksista johtuen loppu-
tulos ei aina ole edes kovin vakuuttava. Tämän seikan
ei kuitenkaan pidä antaa halventaa asetettujen tavoitteiden
tärkeyttä eikä niitä tuloksia, joihin kaikesta huoli-
matta on päästy.

Kirjan johdantoluvussa Zdravko Mlinar etsii eri kir-
joittajien teksteistä yhteisiä nimittäjiä. Ensinnäkin, glo-
balisoitumisprosessia ei voi jäännöksettä arvioida 'nol-
lasumma-ajattelun' pohjalta. Pienten yksiköiden vaikutus-
valta ei välttämättä vähene suurten vaikutusvallan
kasvaessa. Alueiden merkityksen kasvu ei myöskään aina
tarkoita konservatiivista vastareaktiota edistykseellisen ja
dynaamisen maailmanintegraation vastapainona. Gilbert
Larochellen mukaan tuosta ideologisesta kahtiajakoisuu-
desta olisi syytä luopua.

Toiseksi huomiota kiinnitetään aluepohjaisen identi-
teetin luonteen muuttumiseen. Colin H. Williams huo-
mauttaa, että 'walesiläisyydessä' on selvästi havaittavissa
eri asteita. Jopa siinä määrin, että yksilönteisestä kult-
tuurisesta 'walesiläisyyskiinnittyneisyydestä' on vaikeata
puhua. Kulttuurin ja alueen irtoamisesta toisistaan ker-
too myös se, että kun aikaisemmin oli voitu käsitellä
walesinkielisiä yhteisöjä, nyt on osuvampaa puhua walesin-
kielisiä eri yhteisöissä. Laajemmasta mielessä voi-
daan puhua liikkeestä »from 'place-centred geography'
to a 'transactional flow geography'».

Kolmas painopiste kohdistuu pienten ja suurten yhteisö-
jen keskinäiseen suhteeseen. Vaikka globaalilla puo-
lella kiistatta on suurempi vaikutusvalta, on mahdollista
ja tarpeellista havaita myös erilaisia tapoja, joilla paik-
alliselta ja alueelliselta tasolta yritetään vaikuttaa laa-
jempiin yksiköihin ja maailmanlaajuisten ongelmien rat-
kaisemiseen. Chadwick F. Alger kritisoi tutkimusten
huomion kiinnittymistä ylikorostetusti valtiotasolle. Tä-
män rajauksen vuoksi monet paikallisen tason sopeutu-
mismetodit ovat jääneet havaitsematta. Onneksi, Alger
huomauttaa ironisesti, tämä ei ole kuitenkaan estänyt paik-
kalisyyhteisöjä keksimästä itselleen sopivia menetelyta-
poja.

Neljäntenä kohtana kiinnitetään huomiota erilaisten
identifikaatiomuotojen perustaan. Bernard Poche muis-

tuttaa, että usein alueelliselta vaikuttavalla identiteetillä
onkin jokin muu tausta. Euroopan poliittis-taloudel-
linen integraatio ei hänen mukaansa välttämättä koske-
ta Euroopan alueellisia identiteettejä, koska nämä kaksi
sosiaalisen identifikaation muotoa eivät kuulu samaan
kategoriaan. »The first is the space of exogenous man-
agement of the social world; the second is the territory,
not only of the world of everyday life ... but also of the
world of the construction of sense and/of through lan-
guage.» Alueellinen identiteetti, vaikkakin vain yhtenä
identifioitumisen muotona, näyttää olevan huomattavan
pitkäikäinen.

Viidenneksi, alueellisten identiteettien jatkuva luon-
nollinen muuttuminen ja uudelleen rakentuminen on jää-
nyt useimmilta huomaamatta. Näin erityisesti keskuste-
lussa, jossa ollaan oltu huolestuneita näiden identiteet-
tien kokemasta uhasta. Identiteetinmuodostusta koskevat
käsitykset ansaitisivat uudelleenarvioinnin. Esimerkiksi
Henry Teune korostaa sekä ihmisen että ihmisyhteisön
lojaliteettien lukuisuutta ja sitä, kuinka nämä lojaliteet-
it ovat jatkuvan uudelleenmuodostuksen tilassa eivätkä
välttämättä muodosta selkeitä hierarkkista rakennetta.

Raimondo Strassoldo tekee eron vanhan ja uuden päi-
kallisajattelun välillä. Vanha oli hänen mukaansa »pri-
mordial, necessary, natural and unthinking», yrittäen mi-
nimoida suhteensa ulkomaailmaan ja määrittäen itsensä
selkeästi kohtalaisen suljettujen rajojensa sisällä. Uusi
alueajattelu perustuu puolestaan vapaaehtoisuudelle ja
tietoisille pyrkimyksille. Ulkopuolista maailmaa ei py-
ritä rajaamaan pois, vaan siihen avataan kommunikaati-
oikanavia ja perustetaan linkkejä.

Teoksen pyrkimykset on kiteytettävissä johdantoluvun
kahteen kappaleeseen, jotka käsittelevät globalisaatiopro-
sessin alueelliseen yksikköön ja identiteettiin aiheutta-
mia paineita. Alueellisten identiteettien luonne muuttuu,
koska useimmat yhteisöt haluavat osallistua samanaikai-
seen kansainväliseen vuorovaikutukseen, eikä mikään
yksikkö voi loputtomiin sulkeutua muusta maailmanyhteisö-
stä tai vastaanottaa ainoastaan osaa esimerkiksi
kommunikaatiosta (vaikka esimerkiksi Iran ja Saudi-Ara-
bia kovasti yhä yrittävät).

Tätä muutosta Mlinar kuvaa metaforisesti »as a trans-
formation from *identity as an island to identity as a
cross-road*». Toisista erottautumisen (dissociation) sijasta
identiteetti rakentuu globalisoituneessa maailmassa
hänen mukaansa tietoisesti toisiin kuulumisen (associa-
tion) perusteella. Tämä ei välttämättä aiheuta erityispiir-
teiden katoamista, koska maantiede, poliittinen ja kult-
tuurinen asema sekä kommunikaatioon ja liikenteen vas-
taanottamiseen liittyvät perinteet ja muodot vaikuttavat
yhä erottavasti.

Jokainen risteys poikkeaa näin toisistaan, niissä yhdis-
tetään eri tavoin komponentteja, jotka kuitenkin ovat etu-
päässä samoja. Mitä useampia komponentteja alue on-
nistuu yhdistämään, sitä todennäköisemmin lopputulos
on kombinaationa uniikki. Tämän seurauksena, hänen
ajatuskulkuaan voisi jatkaa, identiteettien erottautuminen
toisistaan tapahtuu jatkossa entistä selvemmin aste- kuin

laatuerojen perusteella.

Nämä tendenssit luovat lisäpaineita identiteettikäsitteelle. Identiteettiä määrittävinä kriteereinä on yleisesti pidetty a) erottautumista ja b) ajallista jatkuvuutta. Voidakseen väittää omaavansa identiteetin, yksikön on ollut kyettävä osoittamaan, millä lailla se poikkeaa ympäristöstään, Toisista, ja että sen poikkeavilla ominaisuuksilla on sekä historiallinen tausta että tulevaisuus.

Identiteetti risteyksenä sopii huonosti tähän kuvioon. Toisaalta koska kulttuuriset erot johtuvat lopulta samojen tekijöiden erilaisista kombinaatioista ja toisaalta koska jatkuvan vuorovaikutuksen vuoksi nämä kombinaatiot muuttuvat keskeytyksettä.

Kasvavan avoimuuden johdosta alueiden rajat eivät ole enää selkeästi määriteltävissä eikä mikään muuri tai piikkilanka voi estää alueen ulkopuolisen maailman ulottumista sen sisäpuolelle. Lisäksi, sama ilmiö voi olla samanaikaisesti sekä globaali että paikallinen. Väistämättömän kysymys kuuluu: mikä enää on 'aito' alue tai paikka?

Alueajattelun uudistamiseksi Henry Teune esittää katseen kohdistamista esimerkiksi uusiin lokalismien ja regionalismien muotoihin, jotka todistavat paikallis- ja aluekiinnittymisen elinvoimaisuudesta ja kyvystä sopeutua uuteen tilakäsitykseen. Tällaisina hän mainitsee mm. asuma-alueyhteisöt, teollisuusalueiden omat huoltopalvelut ja teknologian mahdollistamat yhteisöjulkaisut.

Globalization and Territorial Identities on tavallaan yritys luoda makrotason käsitteitä ja universaaliteoriaa olosuhteille, joita on erittäin vaikeata, ellei mahdotonta analysoida kokonaisuutena. Paikallisten ja alueellisten erojen (kaikesta huolimatta) sekä jatkuvan muuttumisen vuoksi mikään yksikkö ei kunnolla vastaa kokonaisuustason oletuksia, eikä yhdenkään yksikön todellisuus ole yleistettävissä.

Tästä huolimatta kirja onnistuu pyrkimyksessään avata uusia näkökulmia. Miinarin hahmotelmia on mielenkiintoista soveltaa esimerkiksi Suomeen. Onko suomalainen identiteetti saari vai risteys – tai vielä tarkemmin: min-käläinen saari tai risteys Suomi on? Mikä Suomi on suhteessa EU:hun ja Venäjään: valtio, kansa, alue vai jopa paikka? Keskustelu Suomen EU-jäsenyydestä antoi epäilemättä ainoastaan hyvin vajaan kuvan Suomen asemasta globalisaatiossa.

PASI SAUKKONEN